

Teadlased soovivad anda vene noortele keskkooli lõpetamisel kodakondsuse

Jaan Einasto ja Rein Taagepera: muulasi tuleb hakata võtma kui Eesti riigi liitlasi ja Eesti reservi

Eesti ajaloo ja keele ära õppinud muulastest noorte-le peaks riik keskkoolilõpetamisel andma kodakondsuse, ütlesid akadeemik Jaan Einasto ja professor Rein Taagepera.

Maailmakuulus astrofüüsik Einasto ja tuntud politoloog Taagepera on aastaid uurinud venelaste integratsiooniprobleemi Eestis.

Siseminister Jüri Möis on tunnistanud, et praegune venelaste integratsiooni-politiika on ummikus. Mis suunas peaks seda muutama?

Jaan Einasto: Kui Eesti taasiseseisvus, üritati taas-tada ennesõjaaegset rahvuslikku koosseisu. Karmide kodakondsusnõuetega üritati teha kõik, et muulased lahkuksid. Praegu seda poliitikat jätkata ilmselt pole mõistlik, sest see tekitab Eestis sisepingeid ja kahjustab Eesti stabiilsust. Tegelikult on see kasulik vene imperiumimeelsele poliitikale, et Eestile kõikvõimalikul viisil kahju tekitada.

Me peame leppima muulaste siinolekuga, sest demokraatlike vahenditega nende ärasaatmine pole võimalik. Muulased tuleb rakendada eesti asja huvides, et nad võtaksid aktiivselt osa eesti majanduse ülesehitamisest. Selle asemel et vaadelda neid kui võõraid, tuleb neid võtta kui potentsiaalseid liitlasi ja Eesti reservi. Sellist mõtteviisi muutumist pole veel toimunud.

Mõisa seisukoht on näide sellest, et arukas inimene, kes tegeleb praktiliste probleemidega, on aru saanud, et senine tee pole mõistlik ja tuleb midagi ette võtta. See, mida ta pakub, on teine küsimus.

Mismoodi muulastest liitlasi teha?

Rein Taagepera: Seni on alati rõhutatud, et enne peab tulema keel, siis tuleb eesti meel ja siis kodakondsus. Mina oma Kanada ja USA kogemusega lisaksin, et järjestus võiks olla teistsugune ja kattuv.

Et kodakondsus ja siis keel?

Taagepera: Meel igatahes

tuleb enne keelt. Vihaga, vastumeelseselt õpitud keel ei lähe. Esimene asi on anda neile eesti- ja läänemeelset ning faktilist ajalugu vene keeles, et neil tekiks eesti ja läänemaine meel. Kool on väga oluline asi. Pole mõtet vintsutada 60-aastasi.

Teie idee on koolide kaudu tõhustada integratsiooni.

Einasto: Oleks äärmine rumalus vene koolid ära kaotada. Need tuleks, eriti keskkoolid, teha sisuliselt eesti kultuuri arendamise keskusteks. Need oleksid kakskeelsed. Hakkab peale eesti keelega, mida õpetaksid eestlased, mitte puueesti keelt rääkivad õpetajad nagu praegu.

Teine asi oleks ajalugu. See ei tarvitse alguses olla eesti keeles, võib olla väga hästi vene keeles. Aga et ta poleks eesti ajalugu tõlgitud vene keelde, vaid spetsiaalselt vene laste jaoks kirjutatud üldine ajalugu, mis näitaks Eestit maailma kontekstis. See annab venelastele pildi, milline on nende roll Eesti ajaloos võrreldes teiste imperiumidega. Ega siis venelased ole inglid, aga ega nad pole ka hullemad kui teised imperiumid. Ajalugu on sissejuhatas eesti kultuuri.

Taagepera: Arukas äri-mees kohandub klientuurile. Ta ei ütle, et ma pakun vaid ühte kaupa ja et teie maitse mind ei huvita. Eesti vabariik ärimehena peab arvestama, et venekeelsed ajalooõpikud ei saa olla pimedalt tõlgitud eestikeelsest, sest on asju, mida eesti laps ei pea ütlema, kuid vene lapsele peab kannatlikult seletama. See meenutab Prantsuse imperiumi tava, kus olid kõik tsentraliseeritud koolid ja siis prantsuse asumaal Senegalis tsiteerisid pisikesed neegrid, et “Meie esivanemad gallialased olid suured blondid inimesed”.

Selline lähenemine ei mõju. On vaja eraldi vene lastele seletada, kuidas Eesti üle võeti, kuidas venelased siia sattusid, et osa saadeti siia nõukogude võimu poolt vägivaldselt. On tekkinud olukord, milles nemad ega nende vanemad ei ole süüdi, aga selline see olukord on. Oluline on, et nad mõistaksid, mis juhtus Eestis 1940. aastal.

Sillamäe koolinoored Anna Vorobjova (vasakul) ja Viktoria Bezmaternóhh õpivad Tartus eesti keelt ja meelt.

ALDO LUUD

Einasto: Kas nad tunnevad detailselt põhiseaduse üksikuid paragrahve, pole nii tähtis.

Taagepera: Pole mõtet neilt küsida asju, mida 90 protsenti eestlastest ei tea. See näitab, et seda sorti teave pole funktsionaalselt riigi kodanikule vajalik.

Oletame, et nooremad muulased integreeritakse koolide kaudu. Mida tuleks peale hakata vanema põlvkonnaga?

Taagepera: Integratsiooniprotsess kestab terve sugupõlve, 30 aastat. Need, kes on praegu on 40-aastased, on 20 aasta pärast 60-aastased ning tootmisprotsessist ja ka protestimisprotsessist väljas. Oluline on nendega mitte jännata ja anda neile riburada kodakondsus kergematel tingimustel.

Millistel?

Einasto: See ei tähenda, et tuleks keelenõudest üldse loobuda, kuid praktiline protseduur võiks lihtsam olla.

Taagepera: USA-s paistab kirjeldustest, et korea perekonnast 30-aastast pitsitatakse kodakondsuseksamil ja 60-aastane vanaisa lastakse läbi, kui ta oskab öelda

how are you? (Kuidas käsi käib?) See on mõistlik.

Kas kooli kaudu integreerimine peaks lõppema kooli lõpetamisel kodakondsuse andmisega?

Einasto: Üks võimalus oleks tõesti.

Riik peaks sellega näitama keskkooli lõpetavale noorele, et tahab teda oma ühiskonda.

Einasto: Jah, kui noor on sisuliselt aru saanud, mis ühiskonnas ta elab.

Taagepera: Põhiline küsi-

mus on, mis juhtus 1940. aastal. Kui venelane tuleb ütlema, et Eesti liitus vabatahtlikult Nõukogude Liiduga, ei kõlba ta Eesti kodanikuks isegi siis, kui tema eesti keel on perfektne. Kui ta ütleb aga konarlikus eesti keeles, et Eesti okupeeriti, siis on

Narva noored saavad õppimiseks julgustust

■ Narva ümbruse vene koolide 20 parimat õpilast saavad Tartus keeleõppe intensiivkursustel julgustust minna Eesti ülikoolidesse õppima.

“Neid on vaja julgustada teistsuguseid sihte seadma,” ütles keeleõppe projektijuht Angelika Rehemaa. “Narvast tulek ei tohiks olla nende jaoks barjäär Eesti ülikoolides edasi õppida.”

Esmakordselt korraldab Peipsi järve sihtasutus vene noortele suviste keelelaagrite kõrval kahenädalast intensiivset keeleõpet iga päev kuni kuus tundi. 6. juunil alanud kahenädalast prooviprojekti rahastab 103 000

krooni eest Hollandi suur-saatkond.

Tartus õpivad Narva, Narva-Jõesuu ja Sillamäe 16-17-aastased õpilased, kelle koolid on välja valinud kui kõige tublimad.

Rehemaa sõnul pääsesid keelekursustele noorukid, kellel on motivatsioon ülikooli õppima minna. “Varem olen töötanud tavaliste lastega ja on näha, et nemad pingutavad kõvemini,” märkis Rehemaa.

Tartu õpetajad harjutavad vene noortega palju suhtluskeelt, õpivad näitekunsti ning loevad eesti ajakirjandust.

Jaanus Piirsalu

mõtet teha keele osas järeleandmisi.

Milliseks hindate poliitilist vastuseisu enda ideedele?

Taagepera: Väga hea, et Isamaaliit, Mõõdukad ja Reformierakond said valitsusse, sest nii nagu USA presidentidest ainult punaste vastu räuskav Nixon sai minna ja Puna-Hiinat tunnustada, nii saab ka muulaste küsimuses läbimurre toimuda ainult sellise valitsuse all, millesse Isamaaliit kuulub.

Iga teine valitsus satub muidu Isamaaliidu tugeva rünnaku alla. Möis saab praegu asjast aru. Katrin Saks (rahvastikuminister) saab sellest samuti aru. Kolmikvalitsuses on praktilist mõtlemist küllalt palju.

Einasto: Eeskätt ajakirjandus hoiab Isamaaliidul sabast kinni.

Taagepera: Mõned Isamaaliidu valitsusliikmed ei julge teha seda, mida nad tahaksid teha, seda, mis on mõistlik.